

Годишњица масакра у Медачком џепу

Пише: Душан Марић

Тринаест је година како су српска села у Медачком џепу у Лици, заједно са својим становништвом, збрисана са лица земље у бруталној агесији хрватске војске.

Четири хиљаде и осам стотина дана Дивоселом, Читлуком и Почитељом царују смрт и пустош.

Уместо кућа и њихових стрмих кровова, прекривених црепом и шимлом, оскудним личким пејзажом већ годинама доминирају остаци њихових рушевина.

Пашњаци у Медаку жељни су чобана и оваца, њиве зарасле у коров плугова и косаца. Уместо жита, ветрови са Велебита по њима повијају трње и шипражје.

А тог ратног септембра све је било другачије. На снази је био мир, који су гарантовале Уједињене нације, својим ауторитетом и мировним међународним снагама, па су стране око медачких села одвањале од живота. Све до крвавог свитања тог деветог септембра 1993. године када су у њих упале хрватска војска и смрт.

– Мој син и ја спавали смо у кући – сећа се Иванка Рајчевић, која је тог јутра последњи пут брижним мајчинским погледом, пуним тоpline, помиловала свог тридесетједногодишњег наследника Милана. – Било је око шест сати кад је пала прва граната. Кућа на коју је граната пала, недалеко од наше, одмах је планула. Зовнула сам сина да дође мени. Одговорио је: „Мама, никуд одавде нећемо бежати, јер падају гранате”.

Чула сам усташу како иде око куће. Дошао је на прозор и спазио мене унутра. Видела сам како узима бомбу, извлачи осигурач и баца у кућу. Кад је експлозија прошла, поново је провирио кроз прозор.

Иако је била рањена, несрећна жена успела је да отрпи бол и страх и одглуми да је мртва. Ослушкивала је кораке који су се удаљавали према задњој страни куће, а затим је одјекнуо рафал.

– Они су касније пред кућу дошли транспортером и тенком – наставља Иванка своје сећање. – Убрзо су се макли

За злочине почињене у Дивоселу, Читлуку и Почитељу, Хашки трибунал подигао је само једну оптужницу, и то против Шиптара на служби у хрватској војсци Рахима Адемија. Наравно, оптужница је подигнута ре-да ради, да би се јавности бацила прашина у очи и тако бар мало замаглила истина да је Хашки трибунал основан само зато да би потврдио унапред донесену пресуду о Србима као злочинцима, а Хрватима и муслиманима као њиховим жртвама. Јер, сваком ко се иоле разуме у проблематику међунационалних односа и ратова на Балкану јасно је да један Шиптар, без обзира на чин и функцију коју је имао, у септембру 1993. године, у Хрватској и њеној војсци није могао да одлучује ни о много, много неважнијем питању од масакрирања српских цивила и заробљених војника. И то на подручју које се формално налазило под заштитом Уједињених нација.

Занимљиво је да се међу хрватским командантима који су планирали и командовали агесијом на Медачки џеп налази и Агим Чеку. Иако се налазио на вишем положају од Рахима Адемија, против њега није подигнута хашка оптужница. Очигледно је да су овог Шиптара западне архитекте агесије на српски народ већ тада планирале као једног од главних извођача „ратних радова” на Косову и Метохији.

У време Независне Државе Хрватске, од 1941. до 1945. године, у Медаку је убијено 861 лице српске националности, од чега 361 жена и 500 мушкараца. Најмање 166 жртава било је млађе од 15 година, а њих 176 су у тренутку убиства били ђаци.

Утврђено је да су Хрвати убили 668 Срба, Италијана 93, Немаца 45, док је 12 жртава страдало од заосталих бомби и мина. Четрдесет и три жртве страдале су од непознатих починилаца.

одатле, али су четворица усташа остала пред мојим вратима. Нису говорили нашим језиком, мислим да су говорили немачки. Кад су им пришла двојица домаћих, чула сам да имају и тумача. Један је говорио: „Ово је српско село, све кољите, чак и мачке. Све поубијајте, ништа не смије остати, па ни једно дјецо“.

Онда их је дошло још тридесетак. Носили су црне маске на глави. Убрзо су се разишли по селу, да убијају, а ја сам ушла у другу просторију, мислећи да ми је син ту. Није га било. Видела сам кроз прозор да пале куће, па сам се извукла напоље да ме не би живу запалили. Пузала сам кроз живицу. У једном густошћу превила сам рану и ту остала цели дан и једну ноћ...

Та ноћ траје до данас. У њој Иванка тугује за сином, породичном кућом, десетинама рођака, комшија, познаника... које је трагични ратни усуд разбацао широм света.

На српску срамоту, ни до данас није поуздано утврђено колико Срба из Медачког џепа није преживело напад хрватске војске, у којој је главнину снага чинила Девета гардијска бригада. Зависно од списка до списка, тај број се креће од 87 до 96. Међу њима највише је припадника Девете грачачке бригаде Српске Војске Крајине, којом је командовао пуковник Јово Кордић, и Милиције Крајине, али и неколико десетина цивила.

Као и много пута пре тога, српски војници су напад дочекали потпуно неспермни. Као да су се налазили на излету, а не на ратном положају. Слаба је утеха што напад нису очекивали. Јер, између њих и хрватске војске налазиле су се „мировне снаге“, а иза њих месеци мира. Ништа није наговештавало напад, а камоли кланицу, у којој није преживео ниједан зробиљеник. Без обзира да ли је био у питању рањени двадесетогодишњи српски војник или деведесетогодишњи непокретни старац. Већина несрећника убијена је метком или бомбом, али било је и оних који су докрајчени ножевима, кундацима пушака... Или су запаљени.

– Посебан проблем приликом препознавања била су потпуно угљенисана тела. Од једне жртве остала је само мања хрпа од неколико килограма костију пише у извештају бањалучког патолога др Жељка Карана. – За неке од жртава утврђено је да су у тренутку кад су убачене у већ запаљене куће биле живе, па су умирале у страшним мукама.

Ништа мање од размера злочина не запрепашћује начин на који је он почињен. Не само што су сви војници и цивили, без обзира на животну доб и пол побијени, него су сви објекти у наведеним селима, од породичних кућа до обичних шупа, запаљени и минирани. Судбину својих господара доживеле су и домаће животиње. Није претекла ниједна крава, ниједна свиња. Туђманови бојовници и његови плаћеници из иностранства милости нису имали чак ни према мачкама и кокошкама.

На крају крвавог пира, ваљда да би етничко чишћење било и буквално потпуно, Хрвати су Медачки џеп очистити

и од мртвих Срба. Све своје жртве потрпали су у камионе и отерали у Госпић. Вратили су их девет дана касније, под прикривком тзв. међународне заједнице и њених „мировних снага“ које су и саме кумовале злочину, јер ништа нису предузеле да би га спречиле, ни пре, ни у току напада и дивљања хрватске војске.

Обдукцијом је утврђено да су неке од жртава убијене накондно. Доктор Жељко Каран је у свом налазу написао да је професор Дане Кривокућа, рођен 1964. године, убијен само 12 сати прије него што су снаге УНПРОФОР-а ушле на окупирано подручје.

Према изјави генерала Жана Кота, једног од команданата „мировних снага“, у селима које је обишао нису пронађени трагови живота. Његов колега, канадски генерал Крејг Кинг, изјавио је 19. септембра, десет дана након злочина: „Хрватски војници су, напуштајући окупирана крајинска села, убијали недужне мјештане и уништавали њихову имовину“. Једна жена пронађена је убијена с леђа у до пола ископаном гробу.

У извештају УНПРОФОР-а наводи се да је око 150 зграда запаљено, минирано или савијено са земљом. У извештају агенције „Ројтер“ стоји закључак да су за таква разарања хрватски војници наређење, или бар сагласност, морали да добију од врха хрватске армије, а никако од неког официра нижег ранга.

Како су се све хрватски војници обрачунавали са заробљеним Србима из Медачког џепа може се наслутити и на основу следећег извода из извештаја патолога др Жељка Карана: „Споља на лешу уочене су многе повреде по глави и телу, крвни подливи и нагњечења, настали деловањем тупине замахнутог механичког оруђа, и увод у леву страну грудног коша. У висини осмог ребра, нанесен шилком или оштрицом замахнутог механичког оруђа. Извршена је и реобдукција и установљено је да постоји серијски прелом пет ребара са леве стране, са преломљеним фрагментима који пробијају плућну марамицу. Затим, делом нагњечен, а делом потпуно разорен леви бубрег, глатко пресечено осмо ребро, пресечена дијафрагма, те увод у пределу слезине.“

Четрнаест жртава из Медака још увек није пронађено. Претпоставља се да су оне завршиле на некој ломачи, чији су лојачи били толико ревносни да су ватру одржавали све док и последња кост жртва није претворена у пепео. Мада не треба искључити ни могућност да се ради о несрећницима које су Хрвати живе одвели са окупираног подручја, накондно их ликвидирали а њихове посмртне остатке бацили у неку од велебитских јама или закопали на непознатом месту.

